

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
PRAVNI FAKULTET OSIJEK

Teorija prava i države / Uvod u pravo

TEME ZA SEMINARSKE, DIPLOMSKE I ZAVRŠNE RADOVE

Pregledni sadržaj:

A/ KLASICI PRAVNE I POLITIČKE FILOZOFIJE

B/ OPĆE I INTERDISCIPLINARNE TEME. TEORIJA DRŽAVE

1. Opće teme iz teorije prava i države
2. Interdisciplinarne teme i pristupi
3. O državi i politici: Pravni, politološki i interdisciplinarni pristupi

C/ SUVREMENA TEORIJA I METODOLOGIJA PRAVA

1. Teorija i filozofija prava
2. Metodologija, jezik i logika prava

D/ SOCIOLOGIJA I ANTROPOLOGIJA PRAVA

1. Sociologija prava
2. Antropologija prava

E/ PRAVO U KNJIŽEVNOSTI / KNJIŽEVNICI I PRAVO

1. Svjetska književnost
2. Hrvatska književnost

A/ KLASICI PRAVNE I POLITIČKE FILOZOFIJE

Literatura:

a/ H Maier et al. (ur.): *Klasici političkog mišljenja, I. – II.*, Zagreb, Golden marketing, 1998.

b/ F. Valentini: *Moderna politička misao*, Zagreb, ŠK, 1982.

c/ N. Smailagić: *Historija političkih doktrina, I. – II.*, Zagreb, 1970.

-
1. PLATON: a/ Život i djelo; b/ Država; c/ Zakoni; d/ Platonova zamisao idealne države i njezini kritičari.
 2. ARISTOTEL: a/ Život i djelo; b/ Nikomahova etika; c/ Politika; d/ Retorika.
 3. Stoička filozofija i rimski pravници (Ciceron).
 4. AURELIJE AUGUSTIN
 5. TOMA AKVINSKI
 6. MACHIAVELLI
 7. HOBBS
 8. LOCKE
 9. MONTESQUIEU
 10. ROUSSEAU
 11. GROTIUS
 12. PUFFENDORF
 13. BECCARIA: O zločinima i kaznama.
 14. KANT: a/ Kantova filozofija prava; b/ Kantovo shvaćanje morala; c/ O vječnom miru
 15. HEGEL: a/ Hegelova filozofija prava i države; b/ Osnovne crte filozofije prava
 16. JOHN STUART MILL
 17. TOCQUEVILLE
 18. MAX WEBER: a/ Život i djelo; b/ Sociologija prava Maxa Webera; c/ Pojam legitimiteta kod Maxa Webera (Blažević).
 19. BURKE i konzervativizam
 20. HAYEK i neoliberalizam

Literatura:

- a) *Filozofijski rječnik, Zagreb, Matica Hrvatska, 1989;*
 - b) *N. Visković: Pojam prava, 2. izd., Split, 1981.;*
 - c) *Krbek: Prilog teoriji o pojmu prava, Zagreb, 1959.;*
 - d) *E. Pusić: Društvena regulacija; Zagreb, 1981.;*
 - e) *B. Perić: Država i pravni sustav, Zagreb, 1981.;*
 - f) *Leksikon temeljnih pojmova politike, Zagreb, 1990.;*
 - g) *N. Bobbio: Eseji iz teorije prava, Split, 1988.;*
 - h) *M. Matulović (ur.): Ljudska prava, Rijeka, 1992. (1989).;*
 - i) *M. Lanović: Uvod u pravne nauke, 2. izd. Zagreb 1942. (1934).;*
-

1. Opće teme iz teorije prava i države

1. Pojam prava (Krbek, Visković). Društvene funkcije prava;
2. Pravo i moral (Babić);
3. Pravni sustav i pojam sustava u pravnoj znanosti;
4. Pravo i prisila;
5. Vrijednosti i pravo. Pravednost kao središnja vrijednost pravnog poretka;
6. Izvori prava (Lanović, Pavčnik, Visković);
7. Običajno pravo;
8. Formalizam i procedura u pravu (Bobbio, Luhmann);
9. Teorije prirodnog prava: a/ Antička teorija prirodnog prava; b/ Kršćanske i srednjovjekovne koncepcije prirodnog prava; c/ Grotius i racionalno prirodno pravo;
10. Ljudska prava i slobode: a/ Povjesni razvoj ideje o pravima; b/ Deklaracija o pravima čovjeka i građanina 1789.; c/ Suвременa zaštita ljudskih prava u međunarodnom i unutrašnjem poretku RH; d/ Katalog i vrste ljudskih prava; e/ Političke slobode i prava; f/ Sloboda javne riječi i mediji; g/ Opravdanje i osporavanje ideje o pravima.

2. Interdisciplinarne teme i pristupi

11. Pojam osobe u filozofiji i pravu;
12. Kultura: a/ Pojam kulture (Erlich, Malinovski, Kluckhohn); b/ Politička kultura; c/ Tradicionalna kultura sela i grada (Erlich, Rihtman-Auguštin); c/ Cvijić, Tomašić i Dvorniković o dinarskoj kulturi (Rendić – Miočević, Lučev, Tomašić);
13. Sistemska teorija (Parsons, Luhmann)
14. Ekologija i zaštita prirode i okoliša
15. Životinja, čovjek i pravo (Singer, Visković)
16. Bioetika i pravno-etički problemi medicine
17. Eutanazija i pobačaj
18. Rod, spol i žensko pitanje

19. Racionalnost, pravo i društvo (Weber)
20. Normativnost i normativni poredci (Elias, Gams)
21. Pojam interesa u društvenim znanostima
22. Ljubav i komunikacija (Luhmann)
23. Identitet: a/ Pojam identiteta, b/ Lokalno i regionalno kao identitet: Regionalizam u politici, c/ Položaj i zaštita manjina

3. O državi i politici: Pravni, politološki i interdisciplinarni pristupi

Literatura:

- a) *Leksikon temeljnih pojmova politike, Zagreb, 1990;*
- b) *F. Neumann: Demokratska i autoritarna država, 2. izd., Zagreb 1992;*
- c) *Legitimitet demokratske vlasti: Izbor radova, Zagreb, 1996;*
- d) *E. Pusić: Društvena regulacija, Zagreb, 1989;*
- e) *D. Held: Modeli demokracije, Zagreb, ŠK, 1990;*
- f) *B. Perić: Država i pravni sustav, Zagreb, 1981;*
- g) *S. Sokol / B. Smerdel: Organizacija vlasti, Zagreb, 1988;*
- h) *I. Tucak, Globalizacija i državni suverenitet, Hrvatska javna uprava 7(2007),1; str. 139-170.*

24. Suverenitet (Hinsley, Krbek)
25. Legitimitet državne vlasti (Blažević, Habermas, Luhmann, Weber)
26. Pravna država i vladavina prava (Hayek, Šarčević)
27. O demokraciji (Bobbio, Dahl, Held)
28. Sloboda javne riječi (Priručnik o slobodi javne riječi)
29. Dioba vlasti (Krbek, Sokol/Smerdel)
30. Izbori i izborni sustavi (Nohlen)
31. Konsenzus i načelo većine
32. Narodni suverenitet: ideja i zbilja (Krbek, Andrassy)
33. Pravo naroda na samoodređenje
34. Građanska neposlušnost
35. Teorije o totalitarizmu
36. Socijalna država i država opće dobrobiti (welfare state)
37. Fašizam i teorije o fašizmu
38. Drugi svjetski rat i posljedice: a/ Uzroci, početak i odvijanje rata; b/ Osnivanje UN-a i Povelja; c/ Sud u Nuernbergu i kažnjavanje ratnih zločina; d/ Pojam genocida i holokaust; e/ Rješenje tzv. „Jadranskog pitanja“ na konferenciji o miru u Parizu 1947. i problem Slobodnog teritorija Trsta.
39. Pojam države: Država kao politička zajednica. Država kao organizacija. Država i prisila. Minimalna država i kriza suvremene države (Pusić).
40. Sukcesija država (Metelko)
41. More i morske granice: Obalno i otvoreno more (Katičić, Vukas)

C/ SUVREMENA TEORIJA I METODOLOGIJA PRAVA

Literatura:

- a) *Bobbio, N.: Eseji iz teorije prava, Split, 1988;*
- b) *Kelsen, H.: Opšta teorija prava i države, 1951;*
- c) *Matulović, M.: Jezik, pravo i moral, Rijeka, 1986;*
- d) *Miličić, V.: Opća teorija prava i države, Zagreb, 1994;*
- e) *Perić, B.: Struktura prava, Zagreb, 1994;*
- f) *Perić, B.: Pravna znanost i dijalektika, Zagreb, 1969;*
- g) *Padjen, I.: (Ne)ćudorednost (međunarodnog) prava, 1989;*
- h) *Perelman, H.: Pravo, moral i filozofija, Beograd, 1983;*
- i) *Tadić, Lj.: Filozofija prava, Zagreb, 1983;*
- j) *Taranovski, F.: Enciklopedija prava, Beograd, 1923;*
- k) *Visković, N.: Pojam prava, 2. izd., Split, 1981;*
- l) *Visković, N.: Pravo kao kultura, Rijeka, 1990;*
- m) *Zbornik za teroiju prava, I-IV., Beograd, 1978-90.;*
- n) *Kaufmann, A./ Hassemer, W. (ur.): Einfuehrung in Rechtphilosophie u Rechtstheorie der Gegenwart, Heidelberg, 1994.*
- o) *Vrban, D.: Sociologija prava, Zagreb, 2006.*

1. Teorija i filozofija prava

1. Važenje i djelotvornost prava
2. Jusnaturalizam i pravni pozitivizam (Bobbio, Degan, Visković)
3. Bitak i trebanje u pravnoj znanosti (Bobbio)
4. Primarne i sekundarne norme (Bobbio)
5. Ljudske radnje i pravo (Visković, Vrban)
6. Obveze i ovlaštenja
7. Teorije o subjektivnim pravima
8. Materijalni i nematerijalni objekti prava
9. Kazna i teorije o kazni (Primorac)
10. Javnost, privatnost i pravo: a) O javnosti (Bobbio, Habermas), b) Privatnost i zaštita privatnosti, c) Računalne tehnike i pravo, d) Kompjuteri, Internet i zaštita prava.
11. Savigny i začeci suvremene teorije prava u Njemačkoj
12. Ihering i interesna jurisprudencija
13. Antiformalizam u pravnoj znanosti 20. st: Gierke i Gény
14. Kantorowicz i „škola slobodnog prava“ (Pokrovac)
15. Hans KELSEN: a) Život i djelo (Bobbio), b) „Opća teorija prava i države“, c) Kritike normativizma u pravnoj znanosti (Grebo, Tadić)
16. Gustav RADBRUCH
17. Herbert HART: a) Život i djelo (Matulović), b) „The concept of law“ (prijevod: „Pojam prava“, Podgorica, 1994)
18. Skandinavski i američki pravni realizam
19. Ronald DWORKIN
20. Roscoe POUND i filozofija prava u SAD-u

21. Norberto BOBBIO i teorija prava u Italiji (Del Vecchio)
22. Fenomenološki pristupi pravu: a) O fenomenološkom pristupu (Tadić), b) COSSIO (Visković), c) KOJĚVE, d) filozofija egzistencije i pravo
23. Marksističke i neo-marksističke teorije o pravu (PAŠUKANIS, HABERMAS)
24. Niklas LUHMANN i sociologija prava u Njemačkoj.

2. Metodologija, jezik i logika prava

Literatura:

- a) *Aristotel: Retorika, Zagreb, 1989;*
- b) *Aristotel: Nikomahova etika, Zagreb, 1982;*
- c) *D. Basta: Hermeneutika i pravo, u: Hermeneutika i nauke, Gledišta, 3-4/1990;*
- d) *Giuliani: Teorija dokazivanja, Pravnik, 22-23/1985, 93-113;*
- e) *J. Hasanbegović: Perelmanova pravna logika kao nova retorika, Beograd, 1988;*
- f) *Kvintilijan: Obrazovanje govornika, Sarajevo, 1967;*
- g) *V. Miličić: Pravo i metodologija prava, Zagreb, 1992;*
- h) *N. Mišćević: Filozofija jezika, Zagreb, 1981,*
- i) *M. Pavčnik: Argumentacija v pravu, Ljubljana, 1991;*
- j) *Škarić U potrazi za izgubljenim govorom, Zagreb, 1988;*
- k) *G. Tarello: Argumentacija tumačenja i sheme obrazlaganja.. u: ZBORNIK ZA TEORIJU PRAVA, IV., Beograd, 1990, 239-279;*
- l) *T. Viehweg (Fiveg): Topika i jurisprudencija, Beograd, 1987;*
- m) *N. Visković: Jezik prava, Zagreb, 1989;*
- n) *N. Visković: Argumentacija i pravo, Split, 1997;*
- o) *Časopis: Pravni vjesnik (Osijek), 3-4/1987, 1-2/1988 i 4/1988.*

1. O primjeni prava i pravnoj tehnici
2. Upotreba jezika kao praksa i igra (Wittgenstein)
3. Jezik i pravo (Visković)
4. Jezik i pravni pojmovi. Pravna terminologija
5. O tumačenju
6. Topika i argumentacija (Pavčnik, Visković)
7. Antička i moderna retorika (Aristotel, Haft, Hennis, Radojčić)
8. Hermeneutika i pravo
9. Pravo i logika
10. Pojam uzročnosti (kauzalitet) i pravo
11. Fikcije i presumpcije
12. Toposi u pravu (Struck, Visković)
13. Argumentacija i dokazivanje: a) O dokazivanju činjenica, b) Obrazloženje sudske odluke
14. Theodor VIEHWEG
15. Chaim PERELMAN

D/ SOCIOLOGIJA I ANTROPOLOGIJA PRAVA

Literatura

- a) *Vrban, D.: Sociologija prava, Zagreb, 2006*
 - b) *V. St. Erlich: U društvu s čovjekom, Zagreb, 1964;*
 - c) *E. Pusić: Društvena regulacija, Zagreb, 1989;*
 - d) *M. Rehbinder: Rechtssoziologie, Berlin / N.Y., 1993;*
 - e) *R. Cotterrell: The sociology of law: An introduction, London, 1984;*
 - f) *S. Vago: Law and society; Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1994;*
-

1. Sociologija prava

1. Osnivači i prethodnici sociologije prava (Gurvitch)
2. Suvremena sociologija prava
3. Sociologija prava Emilea Durkheima
4. Sociologija prava Maxa Webera
5. Marx i marksistički pristupi pravu
6. Pravo i društvo kod Georgesa Gurviticha
7. Devijantno ponašanje i delikvencija
8. Pravosuđe kao društveni sustav
9. Pravna zanimanja: sociološki pristup
10. Sociologija zakonodavstva

2. Antropologija prava

11. Antropologija prava (Mirković, Nonet, Pospišil, Bohannan)
12. Narodoznanstvo i istraživanja pravnih običaja (Bogišić, Radić)
13. Politička antropologija (Balandier)
14. B. Malinowski: „Crime and custom in savage society“
15. E. A. Hoebel: „The law of primitive man: A study in comparative legal dynamics“
16. L. Pospišil: „Anthropology of law: A comparative theory“
17. S. Diamond: „In search of the primitive: A critique of civilization“ (njem. Prijevod: Kritik der Zivilisation, Campus, 1976)
18. „British law and arctic men“

E/ PRAVO U KNJIŽEVNOSTI / KNJIŽEVNICI I PRAVO

1.1. Svjetska književnost

1. Sofoklo: „Antigona“
2. Shakespeare: „Mletački trgovac“
3. A. Manzoni: „Zaručnici“
4. Dostojevski: „Zločin i kazna“ / „Braća Karamazovi“
5. G. Orwell: „1984“ / „Životinjska farma“

6. F. Kafka: „Proces“ / „Dvorac“
 7. J. M. Coetzee, „Iščekujući varvare“ (Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1990)
 8. C. Dickens, Sumorna kuća (Zagreb: Mladost, [1951-1952] (Zagreb: „Ognjen Prica“)
 9. A. Camus, „Stranac“
1. 2. Hrvatska književnost
10. V. Novak: „Tito Dorčić“
 11. A. Kovačić: „U registraturi“
 12. Krležini prozni tekstovi iz ciklusa o Glembajevima
 13. S. Lasić: (autobiografski zapisi).
1. 3. Teorijski ogledi o književnosti
- D. Vrban, Sociologija prava (Zagreb, Golden marketing, 2006)
- R. M. Dworkin, „Law as Interpretation.“, Vol. 9, No. 1, 1982, p. 179.
- G. Minda, „Law and Literature at Century's End.“ *Cardozo Studies in Law and Literature*, Vol. 9, No. 2, 1997, pp. 245-258.
- S. van Zanten Gallagher, „Torture and the Novel: J.M. Coetzee's *Waiting for the Barbarians*.” *Contemporary Literature*, 1988, pp. 277-285.